Број 99. У Новом Саду, у уторак 6. маја 1908. Година XLIII.

„Застава“ излази сваки дан двакута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте овакових ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул, бр. 21

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Лаже и паралаже.

V.

Сигурно сте слушали и читали, како су се радикали дограбили масних манастирских парница. То су парнице, што их води наша митрополија с Румунима због четири манастира. Па сад ти несретни радикали троше „на гомили народно благо“. Др. Мита Мушицки води парницу због повратка манастира Ходоша, и добио је до сад 17 хиљада круна, а није урадио ништа. Тек сад, кад је дошао епископ Лукијан за администратора, притегао је дра Мушицког, да већ једном отпочне редовну парницу. А за ону другу парницу (због три манастира) троше се страшни новци. Сиромах народ и сироти народни фондови. — Ето, овако трубе наше лаже и паралаже у својим листовима и иначе свуда и на сваком месту.

Да видимо шта је у ствари?!

Манастир Ходош подигли су браћа Јакшићи, а пре 20 и више година увукоше се у ту нашу задужбину Румуни.

Све се то догодило некако — мучки. Нити смо ми манастир Ходош продали ни поклонили. Нисмо га изгубили на сабљи, ни у парници, ни на картама. Догодило се отприлике као кад ратару његов сусед одоре парче њиве

Да неком одору парче њиве, тога је било Да неком „одору“ и одузму цео манастир, тога није било. И кад ратару одору комад њиве, он се подиже и брани. Бар тужи. Али код нас до скора нико ни да тужи.

У оно време био је патријарх Герман Анђелић. Епископ темишварског владичанства (где припада манастир Ходош) био је Георгије Бранковић. А фискал и бранилац народно-црквеног имања био је — др. Михајло Полит. — Морамо рећи: Лепо друштво!

Сви они не макоше ни малим прстом. Наш сабор је закључио да се поведе парница, они ништа. Румуни су видели оволику немарност, те су у грунтовници превели манастир Ходош на себе (на своју митрополију) као румунски манастир. Напослетку је темишварска епархијска скупштина 5. априла 1899. године обратила се Саборском Одбору и пожуривала ту ствар.

Тадањи жалосни Саборски Одбор сад је већ морао нешто учинити. Др. Полит као фискал требао је да каже своје „правно мишљење“. Он је био против покретања парнице. Бајаги нема доказа, да је манастир Ходош српски (а био је стотинама година српски). Него да се проучава ствар У том свом „правном мишљењу“ заступао је др. Полит ово: Ако баш Саборски Одбор хоће да покрене парницу због манастира Ходоша, онда нека то буде на трошак и одговорност епархијске управе темишварске. (Дакле ако се добије парница, да имају хасну народни фондови. А ако се изгуби парница, да сноси трошкове епархијска управа темишварска. Тим је хтео да заћутка епархијску управу темишварску.)

У томе дође мајски сабор 1902. године, на коме су били радикали у већини. Тај је сабор решио једногласно, да се покрене парница ради повратка манастира Ходоша.

Но пре тога саветовао се „одбор за прешне предлоге“ што га је изабрао сабор. Тај је одбор позвао и дра Полита, као фискала српских народно-црквених фондова. Др. Полит није био за то, да се парница покрене И ту је мисао заступао у толикој мери, као да је фискал румунских, а не српских народних фондова, те су чланови одбора били — запрепашћени. Кад је др. Полит видео, да чланове одбора не може приволети да се окану парнице, он зловољно рече: „Ево вам акта, па радите како знате“. На то му рече вршачки епископ Гаврило: „Докторе, нисте спасли душу“. Кад је др. Полит отишао, одбор је једногласно закључио, да предложи сабору парницу и сабор је то једногласно усвојио у својој седници 3. јуна 1902. године.

Радикални Саборски Одбор био је дужан да учини оно, што му је сабор једногласно поверио И он изабра дра Миту Мушицког да води ту парницу. Или зар да је и радикални Саборски Одбор радио као стари Саборски Одбор?! Зар да се промишљао шта да ради у једној ствари у којој је имао саборски закључак и саборски налог.

Све Румуне заједно није болела та парница толико, као дра Полита. Он је у 64. броју „Браника“ 1905. године писао ово: „Радикални Саборски Одбор без довољних доказа сасвим је лакомислено загазио у парницу ради ревиндикације манастира Ходоша“.

Др. Полит је знао, да је већ и други сабор једногласно упутио Саборски Одбор, да поведе ту парницу и поред свег тога је писао, како је Саборски Одбор „лакомислено загазио“. Саборски Одбор морао је загазити у ту парницу, али чланови Саборског Одбора су ван тога уверени, да је манастир Ходош српски и да и наш интерес и наша част захтева, да се води та парница. Нема случаја у историји да је и један народ допустио да му на онај начин одузму задужбину и имање његових дедова, а он да не крене ни малим прстом.

Та чак и „Браник“ је писао у почетку 1892. године, у 19. броју ово: „Ми нисмо ништа урадили, да повратимо од Румуна незаконито присвојени манастир Ходош“. Но онда др. Полит није био главни уредник „Браника“, него др Вуче ић.

Др. Полит се у тој ствари уопште понашао као румунски адвокат. Године 1902. била је у Саборском Одбору реч, да се што пре преслуша архимандрит Ходоша Корнелије Живковић, „ради вечног сећања“, јер је био стар и слаб, па ко зна, хоће ли дочекати док д ђе ред на његово редовно преслушање. Сви су били зато, осим патријарха Бранковића и дра Полита Др. Полит је говорио, како је Корнелије Живковић стар, излапио, па да се ничег не сећа. Кад је после Корнелије Живковић судски преслушан, показало се да се свега врло добро сећа. Он је поверенику Саборског Одбора дру Миши Теодоровићу дао чак и неке списе, који се односе на манастир Ходош. Мени је јако жао, што је данас Корнелије Живковић мртав, те не може више да потврди оно, што је једном приликом преповедао о ходошкој ствари

И сад долази „Браник“ дра Полита, те доказује, како се у манастирским парницама троши на гомили благо. Прича, како је др. Мита Мушицки добио у ствари манастира Ходоша 16 хиљада круна и како га је тек администратор Лукијан нагнао да покрене парницу.

Међутим је др. Мита Мушицки добио на рачун те парнице нешто мање од 5400 круна. Он у тој парници мора да проучава силне књиге и читаве гомиле списа, који запремају читав орман. И док су се при купљали ти списи из пештанских и бечких архива, дотле је он водио парницу, да се исправи грунтовница у ствари манастира Ходоша. Он је код највишег суда израдио, те је данас побрисано у грунтовници у Пећки, да је Ходош румунски манастир.

Кад је другостепени суд кр. табла у Великом Вараду одбила захтев дра Мушицког, онда је др. Полит по „Браniку“ ликовао. Сад прича да је парница скупа и измишљава, да је др. Мушицки добио оно, што није добио.

У тој парници ради исправљања грунтовнице, било је речи и о својини. И највиши суд је већ донекле изјаснио се у нашу корист, кад је наредио да се исправи грунтовница.

Недавно је др. Мушицки известио Саборски Одбор о овом успеху и изјавио, да ће сад већ отпочети парницу око поседа, код делегованог суда, јер му је материјал покупљен. Сви су се с тим сложили.

И док је пре „Браник“ лагао, како је радикални Саборски Одбор лакомислено ушао у ту парницу, сад лаже, како је администратор митрополије „натерао дра Мушицког да крене парницу“. Нек се не боји др. Полит. Нису дра Мушицког ваљда купили Румуни, па да бега од те парнице и извлачи се.

Познато је, да су Румуни 1905. године подигли против наше митрополије парницу и траже три српска манастира: Бездин Св. Ђурађ и Месић. Та три манастира поседују осим кућа крчми, млинова и 172.000 К. капитала 4.752 јутра земље. Та три манастира плаћају преко 26 хиљада круна порезе. По данашњој цени вреди само земља 2½—3 милијона круна. А шта да кажемо за наше цркве, старине, светиње по тим манастирима? То се не може прорачунати земним благом. То је аманет наших дедова, то нам вреди образ народног и части народне.

Лаже и паралаже говоре о харчењу на парничке трошкове. Свака је парница зло. Али нико не дозвољава да му узму на неправди ма и једну брazду. Чак и те мале парнице коштају. Можемо ли ми трошкова ради допустити да нам одузимају наше старе богате манастире?! Не можемо ни једну цигљу.

Румуни су одбијени у првој парници због она три манастира. Сад покренуше нову парницу на другој основи.

У овим парницама морају се претурати и читати по разним архивама акта, која се односе на стотине година у натраг. Тај је посао рађен годинама, и то дабогме кошта

То нису добили радикалски адвокати, већ они који су прикупљали ту грађу

Нек пита др. Полит свог најбољег пријатеља дра Малешевића. Дру Малешевићу је било мало, што је Саборски Одбор могао да даде за парнице око манастира, те је искао више. Да је Саборски Одбор пристао да даје онолико свима адвокатима, колико он тражи, то би већ било расипање. Др Малешевић до сад тражи 9.167 круна папрених трошкова“ а 5.259 круна као заслугу. То је Саборском Одбору много.

Нека се дакле лаже и паралаже умире. Колико добије један добиће и други. Али се види да Саборски Одбор не расипа, чим није хтео да олако одобри онако папрене трошкове и награду дра Малешевићу. — Сви су други задовољни са много мање, (добили су по 4.000 круна предујма, док је др. Малешевић у исто време добио 8.600 круна предујма...

Нека се дакле мало тргну лаже и паралаже у овој ствари. Румуни ћуте и раде. Случај дра Малешевића показује, да Саборски Одбор неће да расипа, али не можемо ни ми никоме за љубав да се толико стегнемо и водимо те важне парнице тако, да их изгубимо. На шта се мора трошити — мора се

У осталом свако има право да говори. Само мир ви, који сте оставили манастир Ходош 20 година без одбране. Мир ви,

који ни по упутству сабора нисте хтели ни смели да тражите од Румуна српску задужбину. Мир ви, који називате „лакомисленост“, кад су се радикали одазвали вољи сабора и почели да бране аманет. Мир ви и по сто пута мир ви, јер је и до сад ваш рад и ваше писање ишло у корист Румуна, а не Срба.

И место да се дубоко завучете у мишију рупу, ви још измишљавате лажи.

Запамтите: Ко лаж доручкује, срамоту руча, а пропаст вечера.

VI.

Под изговором, како су Срби и Хрвати један народ, хоће наше лаже и паралаже да одведу наш народ у Хрвате.

И онда измислише како радикали хоће наш народ у Хрватској и Славонији да помађаре.

Зашто? Зато да могу њихови казати народу: Пре ћемо у Хрвате него у Мађаре.

Видите ли им траг?! А зашто не кажете: Нећемо да будемо Мађари, али нећемо да будемо ни Хрвати, већ хоћемо да останемо Срби. Они то не кажу. Тако би могли да говоре само родољуби, а не лаже и паралаже.

* * *

Кад бих хтео да преврћем по лажима „Браника“ и „Србобрана“, морао бих да измолим у Бога још сто година живота, па и онда не бих био готов А превртати по гнусним лажима није пријатно. Зато ћу да завршим. Коме у опште вреди реч, чију душу још нису развратиле лаже, коме још нису убиле понос паралаже, томе је доста и оволико. А за лаже ово нисам писао, јер лажа може све, само не може никад да призна истину.

J. T.

Насиља против Срба у Турској.

Београдска „Политика“ има из Битоља допис, у ком се износе нечувене неправде против наше несрећне браће. Кад су бугарски четници, уз помоћ Бугара из оближњег села Речана, запалили српско село Козичино, није хтео нико ни од турских власти ни од реформних чиновника да озбиљније претресе тај злочин, да му потражи и казни кривце. Није прошло ни десет дана, а порезне власти дођоше по порезу. Људи не имађаху ни крова над главом, голи и боси, а власти траже да се одмах плати цела пореза. Умало их не позатвараше све. На неко време после тога буде запаљено бугарско село Речање. Одмах изађоше на лице места и турске и реформне власти те поведоше строгу истрагу. Али то различито поступање иде још даље. Несрећним жртвама из Козичина нико не хтеде притећи у помоћ. А погорелцима из Речана одмах власти отвораше кредит, да што пре подигну своје село? Пита се, откуд та разлика. Каква интереса имају турски и реформни чиновници да се заузимају за Бугаре? Један реформни чиновник, упитан, рекао је, да су Срби запалили Речање а по том је признао, да су и Бугари запалили Козичино. Али, вели, Срби су „горди“. Ово треба тако разумети, да се Бугари јако улагују, па им се лако и верује. А власти и реформни чиновници воле, кад им се ласка, Док Срби не умеју да се улагују. Зато Бугари, да већма убију глас Сббима, чине и сами злочинства, па их онда брже боље набацују Србима.

Покрет на аустријском у ниверзитетима

Таман је изгледало, да ће престати ђачки покрет по универзитетима, кад се збило нешто. што је разбило све наде на умирење. Сукоб између клерикалаца и слободоумних избио је прошле суботе на универзитету у Грацу. Требала је бити промоција једнога ђака клерикалца. Ради тога је ректор универзитета упутио на ђаке молбу, да се клоне сваких изгреда јер то би значило спречавати слободу мишљења на универзитетима. Немачки националци обећали су да не ће правити никаквих демонстрација против својих колега клерикалаца. Како се промоције држе јавно, то је долазио свет. Три посланика клерикалца, Хагехофер, Вагнер и Хуберт дођоше са 200 сељака. Пало је у очи, да су сви сељаци носили штапове. Кад то опазише немачки националци (слободоумни), не хтедоше сељаке пуштати унутра, те се изроди туча, која је трајала више од два сата. Било је више лакших озледа по лицу, озлеђена су и двојица од посланика. Ради тога одложена је и промоција. Полиција је покушавала да направи реда, али без успеха, јер се догађаји збивали на самих универзитетских вратах. После тога приредише обе групе опходе по вароши. Тврди се, да су клерикалци криви свему Очигледно је било, да су ти посланици повели сељаке у тој намери, да спрече демонстрације слободоумних. Да не би и у будуће долазило до сличних изгреда, искључиће се из промоцаје јавност. Али ће овај сукоб имати и тежих последица за аустријске Немце. У царевинском већу се радило на томе, да се слободоумни и клерикални Немци сложе, да боље обране немачке интересе у чешко-немачком сукобу. Сад је ван сваке сумње, да о тој слоги не може бити говора. Овај догађај ће морати доћи пред веће. Тешња је клерикалаца, по речима Луегеровим на католичком збору, да освоје и клерикалаш у универзитете. Даље они имају најјачу странку у царевинском већу.

Господин Заплењујем

Читамо у „Српској Ријечи“: Наша властодршци при сваком дјелу, необачно воле да се позову на закон и растегљиве параграфе. И за чудо, увијек ће за свашто наћи по неки параграф. А кад их упитате, да ли ти закони важе за сваког подједнако, да ли им се мор свако покоравати они ће вам одговорити: Па, разуме се, за сваког. И то ће вам рећи тако важно и надувено, да одмах морате помислити е је баш у истини, онако како они веле. Међутим, мисмо у небројено прилика доказивали и доказали, да у овој земљи закони не важе за сваког подједнако, да се друкчије примјењују према једнима а друкчије према другима, једном ријечју да у овој земљи ваља разликовати потиштени и повлаштени елеменат. И овом приликом у стању смо да пружимо још један доказ, како се једном закону мора човек покоравати, а неко не мора: Администратор нашег листа добио је од једне банкарске радње у Хамбургу један оглас да га одштампа у „Српској Ријечи“. Господин Заплењујем упозорио је да се тај оглас не смије штампати. А кад је администратор нашао исти оглас у „Osvitu“ и понијевши собом тај лист, поново упита господина Заплењујем, да ли тај оглас смије и „Српска Ријечи донијети, благородни господин Заплењујем рекао је: „Може и „Српска Ријеч“ али њу је ја онда прогонити.“ Шта ће? Научио човјек да прогања „Српску Ријеч“, па не може друкчије. Јесмо ли пред законом сви једнаки?

Пажљив зет

У Француској се десио овај случај. Један зет живео подалеко од своје пунице и можда баш зато беху у врло добром пријатељству. Али пуница није веровала, да је зет истински поштује, те измисли нешто, да се увери. Зету буде јављено, да му је пуница умрла. Овај међу тим посумња, те се брже боље преко једног пријатеља извести о том И дозна да му је пуница здрава и жива. Виде у чему јо вец. Одмах баци на себе жалбене рухо те отпутује на „погреб“. Одмах с врата занесе се бојаги и падне у несвест. Дошав к себи, виде, да му је пуница у животу. Његовој радост не беше краја. И то је пуницу уверило. Нешто доцније умре пуница. Зет је лепо сахрани. У тестаменту је стајало, да све имање њено, а беше велико, припада зету.

Догађаји у Русији.

Очигледно је, да су између Петрограда и Берлина доста запети односи. Узрок је томе, што се Немачка боји да је зближење између Русије и Енглеске наперено против ње. С тим се доводи у везу и пут Извољског у Берлин. Изволски хоће да увери немачку владу о пријатељству Русије и да присуствује једној конференцији, која ће већати о сазиву конгреса за македонско питање.

„Петербургскија Вједомости“, које стоје под упливом царскога двора, доносе глас, да ће краљ Петар крајем овог месеца отићи у Петроград. Српске новине побијају овај глас, јер, веле, да је немогуће пошто су избори на прагу. — Ратни дописник листа „Руса“ ухапшен је. По свој прилици зато што је претио да ће изаћи на јавност са неким документима о злоупотребама у руској војсци Он је за време руско-јапанског рата био ратни дописник тог листа и написао је низ чланака „Јунаци за леђима армије“, који је побудио велико разочарање.

То је родна воћка

Читамо у пожаревачком „Грађанину“. Прекјуче у петак 2. овог месеца, поп Васа Жисковић крстио је у св. Никољској цркви једно женско дете овдашњег нашег становника, које је двадесет друго мајци по реду рођења, Још два детета ако ова жена роди, што је сасвим могуће, јер је тек прешла четрдесет година, онда ће намирити равно два тупета деце. Истина само сва ова деца јој нису жива, али тек овака родна воћка ретко се налази. Шта би на ово имале рећи оне наше даме па и сељанке, које су се почеле модернизирати, па које чим роде двоје деце, а оне одмах траже трљачице и употребљавају разна средства да више не роде, да би очувале лепоту?... Ако би се давала награда оним женама које новише деце роде и одгаје, као што је некада било код Римљана, то би овој жени баш требало награду дати. Алал јој вера оваквој жени.

Време

Према телеграфском извештају од 18. маја може се очекивати топлије и суво време.

Брзојави „Застави“.

Стигли 6. маја

Угарски сабор.

Будимпешта. Јутрос је у сабору примљен и у појединостима прорачун трговинског министарства. У пола два сата почео је претрес министарства земљорадње и продужен после подне.

Нападај на владу.

Сегедин. Барон Банфи полагао је јуче у Сегедину својим бирачима посланички рачун. И он и Етвеш врло су жестоко напали владу.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ

„Задруга за узајамно осигурање мираза у Митровици“, исплатила нам је осигурани мираз, те јој овим изричемо јавно захвалност и уједно препоручујемо исту задругу свима, који себи или својој деци мираз осигурати желе

Мираз се постизава после навршења једне године дана.

Ана Валтер из Митровице; Паулина Турински из Вел. Бечкерека; Јованка Недељковић из Кленка; Марија Живковић из Рајева села; Нића Жарков из Вилова; Никола Линц из Митровице; Георг Бошњак крчмар из Митровице. 585 1—3

НОВА СРПСКА АГЕНТУРНА И КОМИСИЈОНАРНА РАДЊА

Бетлин и Шипош

у Новом Саду

Ђурчинска ул. бр. 11.

прима све врсте **осигурања против ватре, леда телесне озледе и обезбеђење људског живота** по најповољнијим условима.

Тарифе и обележија дајемо бесплатно. 591 1—12

ПОТРЕВУЈЕМ

2 кројачка помоћника,

једног за мали, једног за велики посао. Ступање одма.

Светозар Етински,
мушки кројач.
589 1—3 Жабаљ, (Бачка).

ПРЕДАЈА РАДЊЕ.

Због порушеног ми здравља; вољан сам моју **мешовиту радњу** са локалом заједно предати, готовина треба одма 1000 круна; а остало нуде повољна условија на одплату. Радња је у главној улици у центруму, конкуренције нема; жељ би ми била честитом почетнику предати, и то нека је Србин. Ко жели, најбоље нека лично дође; у радњи имам право точења ракије, и трафику.

Владимир Војновић,
586 1—3 у Фалдварцу, (Bácsföldvár).

ПРОДАЈЕМ

из слободне руке

48 КАТ. ЈУТАРА ЗЕМЉЕ

са салашем (зградама) у митровачком хатару. Осим тога и

3 КУЋЕ

у ратарској улици и једну у старом шору. Озбиљни купци нека се обрате на власника.

Владу Стојановића

поседника у Матровици
551 2—3 (Срем).

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.